

Herman Koch schrijft opvolger van *Het Diner*

Waarom een huisarts een moord pleegt

Heleen Croonen

Een patiënt vermoorden en vervolgens doen alsof het een medische fout was. Zo hoopt huisarts Marc Schlosser justitie te ontlopen in het nieuwste boek van Herman Koch.

Bekend van vele typetjes uit de populaire satirische televisieserie *Jiskefet*, is Herman Koch ook een gevierd schrijver. In 2009 brak hij definitief door met de bestseller *Het diner*, waarvoor hij de NS publieksprijs ontving. Zijn nieuwste boek *Zomerhuis met zwembad* verschijnt 27 januari en gaat over een huisarts die voor het medisch tuchtcollege wordt gedaagd. Geen waar gebeurd verhaal, maar ontstaan uit Kochs fascinatie voor de vertrouwelijkheid tussen huisartsen en hun patiënten. Huisarts Marc Schlosser heeft een bipt genomen uit het been van een bekende acteur, maar – met opzet – zo slordig, dat het kankergezwell is uitgezaaid en de acteur is overleden. Bovendien heeft hij het bipt nooit naar de patholoog gestuurd, zodat het niet is onderzocht. Het motief voor deze moord, verkapt als medische fout, is de spannende ontkenning in *Zomerhuis met zwembad*.

De huisarts in het boek heeft een clientèle van bekende schrijvers. Bestaat hij echt?

Koch: 'Nee, het personage is gebaseerd op meerdere bestaande huisartsen, en op mijn intuïtie.

Mijn eigen huisarts gaf een tip voor het hoofdpersonage, terwijl hij mijn oren uitspoot. Ik vroeg hem of er artsen bestaan die een afkeer hebben van kleine kwalen, zoals een teveel aan oorsmeer of eczeem, en

hij zei dat een vriend van hem om deze reden kinderarts was geworden. Kinderen zijn niet vies.'

'Een arts komt na een medische fout weg met een berisping'

De huisarts heeft ook een afkeer van ingrepen in ogen.

'Dat is puur autobiografisch. Ik zou nooit contactlenzen nemen, vanwege het gemodder in die ogen. Operaties en bloed kan ik goed aanzien, maar zodra er een oog in beeld komt, met van die klemmetjes erin, haak ik af.'

'Het Diner' is gebaseerd op waargebeurde feiten. Twee jongens in Barcelona hadden een moord gepleegd op een dakloze vrouw. Is de tuchtaak in 'Zomerhuis met zwembad' waar gebeurd?

'Nee, maar het boek is wel gebaseerd op het idee dat het in Nederland moeilijk is om als patiënt je recht te halen na een medische fout. Je kunt er alleen maar mee naar de tuchtrechter. Bij een veroordeling krijgt de arts een waarschuwing of een schorsing van een paar maanden, meer stelt het niet voor.

Verder vind ik het beroep van arts fascinerend, omdat artsen ongegeneerd vragen kunnen stellen aan mensen. In een ver verleden heb ik overwogen arts of psychiater te worden, uit een nieuwsgierigheid naar persoonlijke omstandigheden van mensen die alleen legitiem is voor een arts. Deze fantasie heb ik in het boek uitgeleefd.'

Een moord verbergen achter een medische fout. Denkt u echt dat dat kan?

'Artsen hebben die macht, denk ik. Een "gevoon" persoon die een moord wil plegen, moet nadenken over wapens of ongelukken, terwijl een huisarts bij een verdacht plekje net kan doen of het niks is, en door het slordig nemen

Meer over Herman Koch

- *Zomerhuis met zwembad*, uitgebracht door AmboAnthos, ligt vanaf 27 januari in de (online) winkels voor 20,95 euro. Bij uitgever Rubinstein is een luisterboek te koop voor 26,95 euro.
- In *Arts in Spe* 1/2011 staat ook een interview met Herman Koch, dat ingaat op zijn gastdocentschap bij de TU Delft en de lullo's.
- Dit voorjaar is Koch te zien in zijn rol als Jos van Debiteuren Crediteuren in 'Goeiesmorgens: the musical' – van 1 tot 5 april in de Heineken Music Hal.
- Koch was columnist voor het vrouwenblad *Esta*. Drie van zijn columns zijn een aanklacht tegen de thuisbevalling. 'We maken grappen over tandartsen in de middeleeuwen. Laten we hopen en bidden dat we binnen nu en vijftig jaar grappen maken over vroedvrouwen', aldus Koch in een van deze columns. De lezers van *Esta* klommen massaal in de pen om de column aan te vallen of juist bij te vallen. De publicatie van het onderzoek van het UMC Utrecht in november was aanleiding voor een vierde column. De redactie weigerde de column, ondanks de actualiteit. 'Koch: 'Ik vond dat een vorm van censuur en besloot daarom te stoppen als columnist.' Medisch Contact publiceert de geweigerde column van Koch alsnog. Zie hiervoor de webpublicatie van dit artikel op www.medischcontact.nl.

Herman Koch: 'Persoonlijk vind ik het schandalig dat iemand in een superrijk land als Nederland zeven maanden op een wachtlijst staat voor een heupoperatie, vanwege de kosten.'

beeld: ANP Photo

van een biopsie uitzaaiingen kan veroorzaken. Een arts kan incalculeren dat het wordt gezien als een medische fout. In Nederland komt hij weg met een berisping. Als hij de zwaarste sanctie krijgt en uit het vak wordt gezet, kan hij in het buitenland weer aan de slag. In Amerika zou een advocaat zo'n man ruïneren.'

De huisarts uit 'Zomerhuis met zwembad' heeft lange consulten van twintig minuten met patiënten. Dat komt niet vaak voor.

'Hij ziet de lange gesprekken als een wervend uithangbord voor de praktijk, net als het vergoelijken van de grote alcoholinname van zijn patiënten en het makkelijk voorschrijven van amfetamineachtige medicijnen.'

De lange gesprekken zijn een luxe die in het Nederlandse zorgsysteem nauwelijks meer mogelijk is, met het calvinistische 'zinnig en zuinig' hoog in het vaandel.

'Persoonlijk vind ik het schandalig dat iemand in een superrijk land als Nederland zeven maanden op een wachtlijst staat voor een heupoperatie, vanwege de kosten. Hetzelfde speelt rond de thuisbevalling. Het wordt in de discussie nooit erkend dat de keuze voor de thuisbevalling in de eerste plaats een financiële kwestie is.'

Ondanks de extra aandacht en spreektijd heeft de huisarts niet een holistische, maar een biologisch en darwinistische kijk op de mens. Heeft u deze visie zelf ook?

'Niet zo extreem als de hoofdpersoon, maar ik zie de mens ook als een biologisch wezen. Bij de hoofdpersoon is de visie ingegeven door zijn vroegere professor, die net als Wouter Buikhuizen in de jaren zeventig als hoogleraar werd verguisd vanwege zijn onderzoek naar voorspellers van crimineel gedrag in de hersenen van kinderen. Bij dergelijk onderzoek maken mensen zich meteen heel druk over mogelijke consequenties; ze trekken de vergelijking met het naziregime. Onterecht, want of het nu waar is of niet, het is interessant om te weten hoe het zit.'

Net als in 'Het Diner' speelt ook in 'Zomerhuis met zwembad' het thema van ouders met tienerkinderen met volwassen problemen.

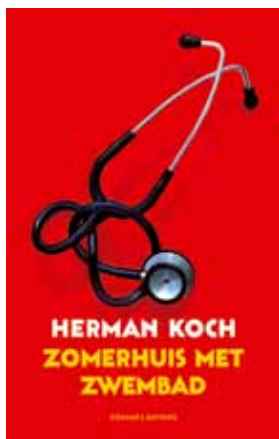
'Het gaat over de fantasie die een ouder heeft over zijn kinderen. Wat heb je liever, dat je tienerkind anderen voor de kop slaat, of dat hij zelf wordt gepest? De meesten kiezen voor dat eerste. In deze boeken gaat het niet alleen over het perspectief van de ouder, maar ook over het perspectief van de kinderen zelf. Kinderen houden dergelijke problemen geheim, omdat ze hun ouders niet ongerust willen maken en de schijn willen ophouden dat ze nog jong en onschuldig zijn. Ouders willen het op hun beurt zelf ook niet weten.'

Huisarts Schlosser denkt over de goodwill voor zijn praktijk, behandelt familieleden en dieren, ervaart een neerbuigende houding van medisch specialisten en kijkt zelf neer op bedrijfsartsen: officieel gebeurt dit allemaal niet, maar in de praktijk natuurlijk wel. Koch ving deze geluiden links en rechts op in de loop der jaren. De benzedrine die de

acteur in het verhaal krijgt als pepmiddel om de symptomen van zijn uitzaaiende kanker te verbloemen, kreeg ook schrijver Gerard Reve op recept van zijn huisarts, weet Koch te vertellen.

Kent u meer huisartsen die minder strikt zijn over drank en medicijnen?

'Mijn vroegere huisarts was een man die vond dat een glaasje moest kunnen, echt een bon vivant. Ik heb hem in mijn twintiger jaren wel eens midden in de nacht gebeld vanwege een crisis met hyperventilatie. Ik wilde een valium innemen, maar durfde niet omdat ik al een halve fles whisky ophad. Tot mijn verbazing zei hij: "Herman, de valium werkt dan alleen maar beter." Ik verontschuldigde me dat ik hem 's nachts wakker had gebeld, waarop hij antwoordde: "Daar zijn we toch voor." Geweldige man.'

Zomerhuis met zwembad is uitgegeven bij Anthos, telt 352 bladzijden en kost 20,95 euro.

De door Esta afgewezen column van Herman Koch en een interview met hem voor het blad Arts in Spe vindt u onder dit artikel op www.medischcontact.nl. Daar staan ook links naar nog meer spannende moordzaken met een arts in de hoofdrol, zowel fictie als non-fictie.

veldwerk

ROM

ROM? Het is het nieuwe speeltje van de verzekeraars in de ggz: *routine outcome monitoring*. Het is zo nieuw, er is nog niets eens een Nederlands woord voor gevonden. De achterliggende gedachte is voor de hand liggend. De verzekeraar wil weten waarvoor hij betaalt en wil dus grip krijgen op hoe het de psychiatrische patiënt vergaat. Maar dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Wat dat betreft hebben sommige andere specialisten het makkelijker. Daar zijn de uitkomsten (en complicaties) soms wat duidelijker dan in de psychiatrie: een draininfectie hier, een aspiratiepneumonie daar, of zelfs de ultieme – negatieve – *outcome*: de dood.

Hoe moet dat in de ggz? Hebben we daar ook objectieve maten? De meesten denken van niet en vandaar dat er een commissie in het leven is geroepen om vragenlijsten te fabriceren. De inmiddels voorgestelde *outcomes* zijn niet alleen lachwekkend boterzacht, zoals patiënttevredenheid, symptoomscores en gedragsmaten, ze zijn ook nog eens extreem subjectief en gemakkelijk te manipuleren. Daarnaast scheppen ze weliswaar de illusie van kwaliteitscontrole, maar hebben daar hoegenaamd niets mee te maken.

Wat dan wel? Ook de psychiatrie kent enkele objectieve maten, zoals suïcide(pogingen), opnameduur, aantal heropnames, gevolgd richtlijnen, polifarmacie. Om er maar een paar te noemen. Ik weet het, het bestrijkt lang niet de hele psychiatrie, maar het is meetbaar, hard en moeilijk te manipuleren. Zullen we daar eens mee beginnen? Moeilijker te verzamelen dan ingevulde vragenlijstjes. Maar veel relevanter en objectiever. Beter voor de betaler en beter voor de klant. En dat is toch waarROM het gaat?

René Kahn,
psychiater